

Teorie v ISK

Metodologie ISK, 3. 10. 2014

Paradigma - rámec

Teorie - směr

Využívání teorií v odborné literatuře

Theory Dropping

A discussion of theory is dropped after literature review and not revisited later.

Theory Positioning

Introducing a theory either at the beginning or end of a study without citation.

Theory Diversification

Multiple theories are introduced but their relevance to the study may be unclear.

Theory Conversation

The contribution of a particular theory to LIS is discussed in a scholarly essay.

Využívání teorií v odborné literatuře

Theory Application

Employs theory throughout to inform the research design and data analysis.

Theory Testing

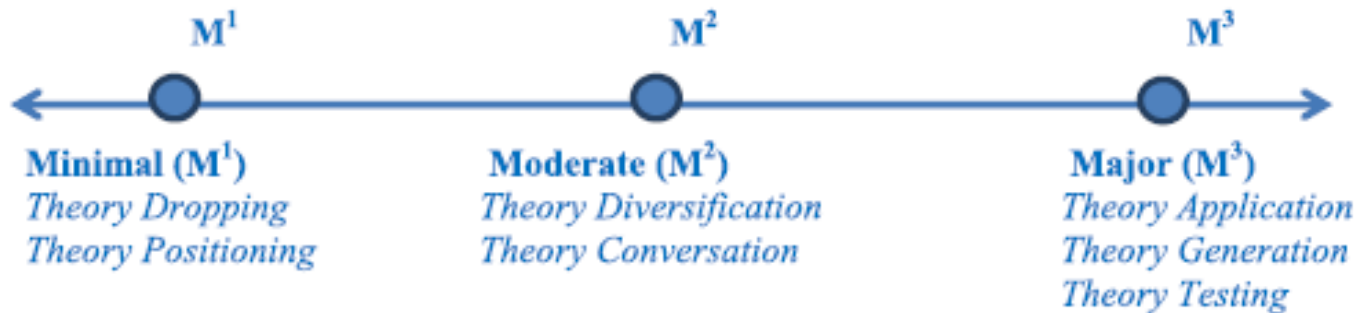
Empirically validating an existing theory.

Theory Generation

Building, revising or expanding a theory to create a new theory.

Kumasi, K.D., Charbonneau, D.H., Walster, D. (June 2013). [Theory talk in the library science scholarly literature: An exploratory analysis](#), *Library & Information Science Research*, 35 (3), 175-180.

Využívání teorií v odborné literatuře

Kumasi, K.D., Charbonneau, D.H., Walster, D. (June 2013). [Theory talk in the library science scholarly literature: An exploratory analysis](#), *Library & Information Science Research*, 35 (3), 175-180.

Odkud si půjčujeme teorie?

- 45 % ze sociálních věd
- 30 % z přírodních věd
- 5 % z humanitních věd

Pettigrew, K. E., & McKechnie, L. (2001). Use of theory in information science research. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 52, 62–73.

Zipfův princip nejmenšího úsilí

- *„Předpokladem PLE je to, že jednotlivci vykonávající nějaký úkol použijí takový způsob, při kterém vynaloží pravděpodobně **nejmenší množství obvyklé práce** – least effort.“*
- Jakákoliv lidská alokace zdrojů (slov v dokumentech, dokumenty v souborech, nebo lidí ve městech) obvykle řídí principem LE

Principle of Least Effort: An Introduction to Human Ecology (1949)

Metody:

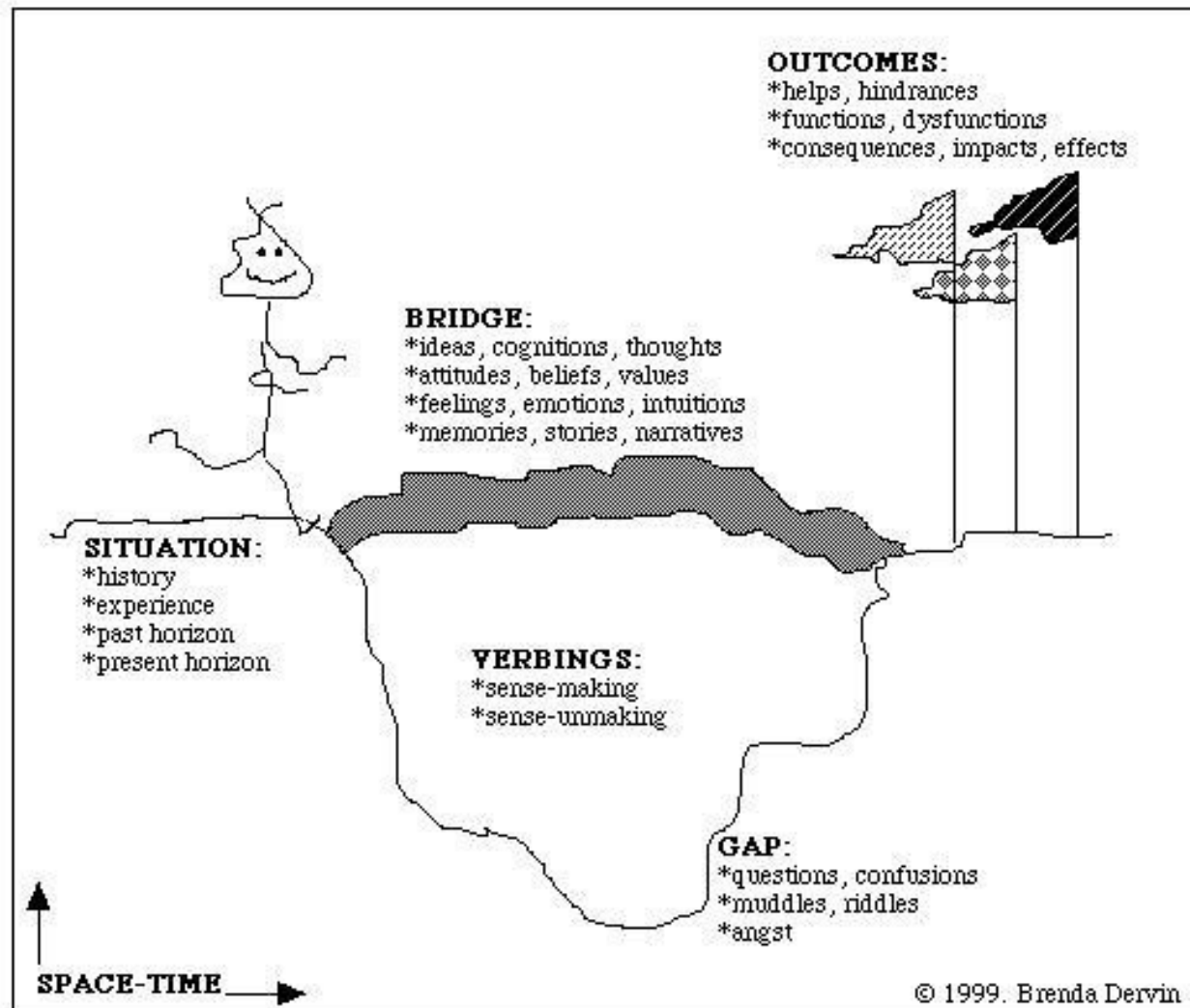
- Analýza dokumentů, analýza použitých zdrojů + rozhovory atd...
- Vysvětluje informační chování > pomáhá při designování OPACů
- proč je používán internet, i když neobsahuje kvalitnější informace? (Zao Liu and Zheng Ye Lang, 2004)

Teorie vytváření smyslu (sense-making)

- Vysvětluje vztah komunikace, informace a smyslu
- Aktivní proces uplatňující se při vyhledávání informací
- proces, při kterém lidé dávají smysl prožitku/zkušenosti
- **„sense-making“ informace** nám pomáhají porozumět našemu okolí a světu

Teorie vytváření smyslu (Dervin)

Nejčastější metody:

- Rozhovory
- Narativní analýza

Kognitivní autorita (Wilson 1983)

Kognitivní autorita popisuje druh autority, která přirozeně ovlivňuje myšlenky a názory ostatních lidí (působí věrohodně)

- vzniká na základě vztahu nejméně dvou lidí
- být kognitivní autoritou je něco jiného než být expertem
- souvisí s kredibilitou – kognitivní autority jsou hodnotnými zdroji informací
- nemusí se vždy jednat o jedince - můžeme ji nalézt také v knihách, nástrojích (instrumentech), organizacích, institucích

Využití:

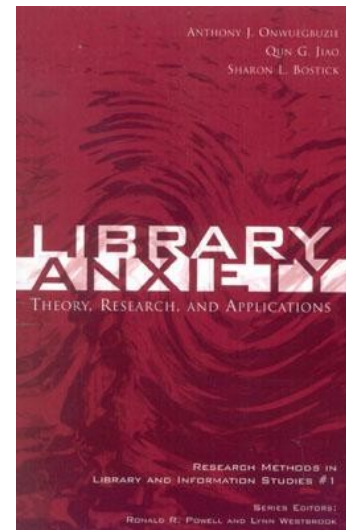
- Vysvětlení konceptu relevance informací

Metody:

- široké spektrum

Fenomén úzkosti z knihovny

- **Constance Mellon (1986) / Sharon Bostick (1992)**
- Pro VŠ knihovny – vysvětluje bariéry, které stojí mezi studenty a knihovnou – 5 dimenzí:
 - Bariéry s personálem
 - Citové bariéry
 - Pohodlí knihovny
 - Znalosti knihovny
 - Mechanické překážky

Využití:

- Design služeb v knihovnách

Metody:

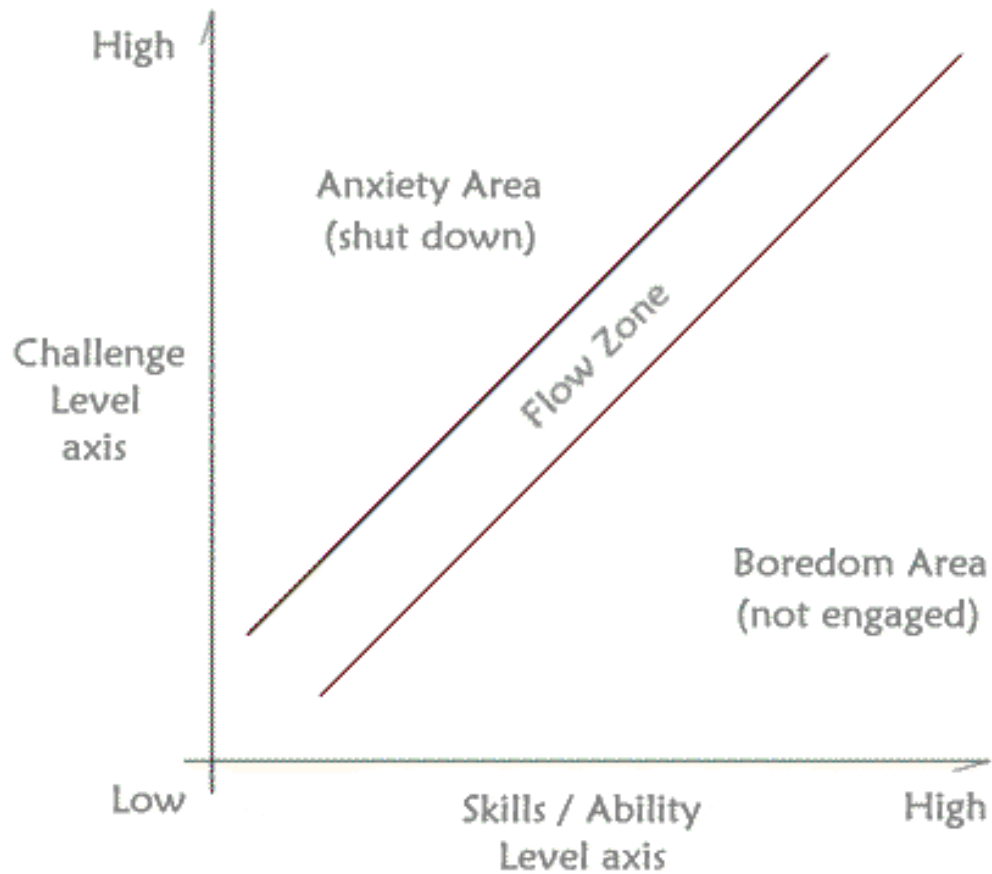
- Dotazníky, kombinace

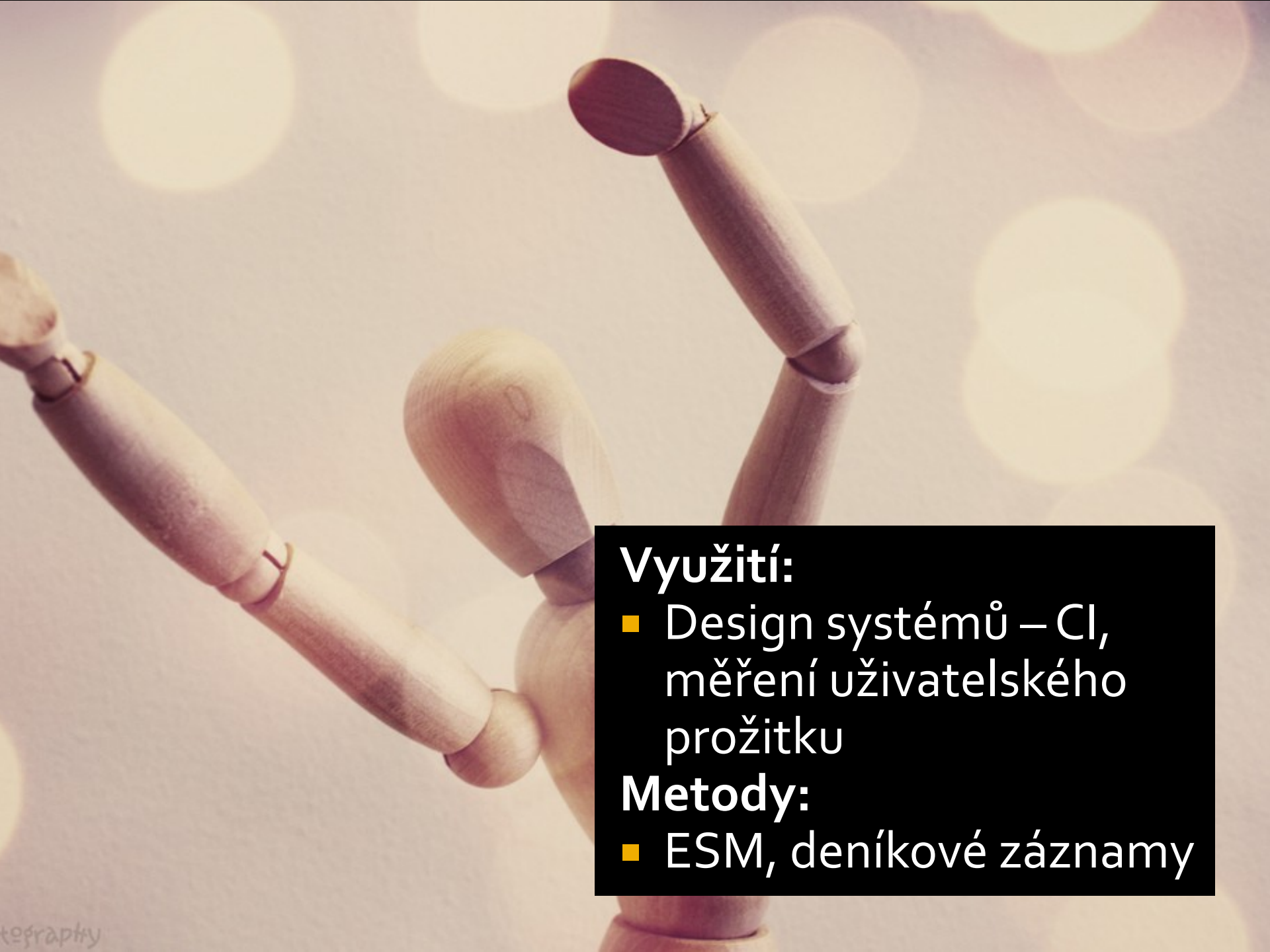
Teorie flow (Csikszentmihalyi)

- **Flow** – duševní stav zapojení se do aktivity
- 9 podmínek flow:
 - jasné cíle
 - okamžitá odezva
 - rovnováha mezi úrovní výzvy a osobní dovedností
 - slučování aktivity a povědomí
 - zaměřená koncentrace na úkol
 - pocit potencionální kontroly
 - ztráta nescítnosti
 - změněné vnímání času
 - samovolná či sebeodměňující zkušenost

Teorie flow

Flow Theory (Csikszentmihalyi)

Využití:

- Design systémů – CI, měření uživatelského prožitku

Metody:

- ESM, deníkové záznamy

Teorie informační chudoby

- **Chatman, 1996**
- Vychází ze sociologie vědění
- výzkumy zaměřené na informační potřeby a chování u sociálně znevýhodněných osob

Teorie informační chudoby

- Lidé, kteří jsou označeni za informačně chudé, vnímají svou situaci tak, že nemají žádný zdroj, jenž by jim mohl pomoci.
- Informační chudoba je částečně spojena s rozdělením společnosti do tříd.
- Zakrývání a sebeochraňující mechanismy
- Pocit, že negativní následky odkyrtí informační chudoby převýší výhody.
- Nové znalosti budou selektivně předávány dál. Okolnost, která ovlivňuje tento proces, je relevance dané informace pro každodenní problémy a starosti.

Využití:

- Výzkum informačních potřeb menšin

Metody:

- etnografie, kvalitativní

